

AKADEMİSYEN ANNE
SANİYE BENCİK KANGAL

Başka Türlü Büyüseydim

PSİKOĞELİŞİMSEL ROMAN

Doç. Dr. Saniye Bencik Kangal, Hacettepe Üniversitesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü'nden 2003 yılında mezun oldu. Meslek hayatına çocuk gelişimci ve eğitim koordinatörü olarak başladı. Saha deneyiminin ardından Hacettepe Üniversitesi Çocuk Gelişimi Bölümü'nde akademisyen olarak göreve başladı. Üstün yetenekli çocuklar üzerine hazırladığı yüksek lisans ve doktora tezleriyle akademik çalışmalarını sürdürdü ve 2017 yılında doçent unvanını aldı.

Akademik kariyeri boyunca normal ve özel gereksinimli çocukların gelişimi ve eğitimi, aile eğitimi, üstün yetenekli çocuklar, çocuk edebiyatı alanlarında çalışmalar yürüttü; ulusal ve uluslararası bilimsel yayınlara imza attı. Yurtiçinde ve yurtdışında anne babalar ve eğitimcilere yönelik yüzlerce konferans ve seminer verdi.

2017 yılında yayımlanan *Korkma! İyi Bir Annesin* ile başlayan yazarlık yolculuğunda hem yetişkinler hem de farklı gelişim dönemlerindeki çocuklar için çok sayıda eser kaleme aldı.

Anne babalar ve eğitimciler için

Korkma! İyi Bir Annesin, Oyunperest, Evlat, Çocuğumun Beyninde Neler Oluyor?, Ailenizin Kumandası, Sınır Var Sinir Yok, Ergenlik Kapıyı Çarpınca.

Okul öncesi dönem çocukları için

Sana Kek Yaptım, Dünya Kadar Çocuk, Kakaloji, Kakademi ve Kakazoo, Balyanaklar İçin Mahremiyet, Zorbalığa Karşı Taktiklerim Var, Cesaret Hep Yanımda, Özgüvenim Tam Hata Yapmaktan Korkmam, Ne Eksik Ne Fazla, İyi Arkadaş Kimdir?, Noktagiller.

Okul dönemi çocukları için

Okumayı Söken Çocuk, Sabır Taşını Arayan Çocuk, İyi Arkadaşları Tanıma Rehberi, Hayat Dediğin Yelekler Arası, Tatlı Bir Telaş, Gizli Bir Hazine, Ortaya Karışık, Gerçek Bir Masal.

Kitapları ebeveynlik ve çocuk kitapları kategorilerinde geniş bir okur kitlesine ulaştı ve farklı ülkelerde yayımlandı.

2022 yılında ilkinin Darıca’da kurduğu Akademisyen Anne Anasokulları ile akademik bilgi ve saha deneyimini okul öncesi eğitime taşıdı. Bugün 20’nin üzerinde ilde faaliyet gösteren okulların eğitim danışmanlığını yürütüyor; geliştirdiği ÇAGEM eğitim yaklaşımıyla bağımsız düşünebilen, farklılıklara saygı duyabilen, kendi kültürünü tanıırken dünyayı keşfeden çocukların yetişmesini destekliyor.

Sosyal medyada “Akademisyen Anne” adıyla milyonlarca kişiye ulaşan Bencik Kangal; çocuk gelişimi alanındaki bilimsel bilgiyi gündelik yaşamın diliyle buluşturmaya, çocuklar ve yetişkinler için yazmaya, araştırmaya ve eğitimler vermeye devam ediyor.

DOĞAN KİTAP TARAFINDAN YAYIMLANAN DİĞER KİTABI

Sınır Var Sinir Yok

BAŞKA TÜRLÜ BÜYÜSEYDİM

Yazan: Saniye Bencik Kangal

Editör: Sema Çubukçu

Yayın hakları: © 2026 Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Ticaret A.Ş.

Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

1. baskı / Ekim 2026 / ISBN 978-625-8593-82-2

Sertifika no: 44919

Kapak tasarımı: Yeşim Ercan Aydın

Sayfa uygulama: Yeşim Ercan Aydın

Baskı: Yıkılmazlar Basın Yayın Prom. ve Kağıt San. Tic. Ltd. Şti.

15 Temmuz Mah. Gülbahar Cad. No: 62/B Güneşli - Bağcılar - İSTANBUL

Tel: (212) 515 49 47

Sertifika no: 45464

Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Ticaret A.Ş.

19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 3, Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL

Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16

www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

Başka Türlü Büyüseydim

Saniye Bencik Kangal

DOĞAN KİTAP
ÖRNEKTİR

BAŞLARKEN

Başka bir ailede büyüseydiniz hayatınız daha farklı olur muydu sizce? Peki aynı ailede farklı tutumlarla büyüseydiniz nasıl olurdu?

Daha fazla sevgi görseydiniz, anne babanız daha anlayışlı olsaydı, hiç kıyaslanmasaydınız, hep biricik olduğunuzu hissetseydiniz nasıl biri olurdunuz?

Peki ya tam tersi olsaydı?

Sürekli aşağılansaydınız, hakarete ve şiddete maruz kalsaydınız, sevilmediğinizi, hatta istenmediğinizi düşünerek büyüseydiniz bugün aynaya baktığınızda gördüğünüz kişi yine aynı kişi olur muydu?

Bir de şöyle düşünelim.

Bir gün “İyi ki varsın” diyerek sizi sarıp sarmalayan, şefkatiyle bağrına basan aileniz, ertesi gün “Keşke doğmasaydın! Hayatı bana zehir ettin” diyerek öfkesiyle dünyanızı karartsaydı? Sevginin ne zaman geleceğini, öfkenin ne zaman patlayacağını hiç bilemeseydiniz?

Bütün bunlar gelecekte kim olduğunuzu etkiler miydi?

İşte *Başka Türüü Büyüseydim* bu sorulardan doğdu.

Yıllardır çocuk gelişimi alanında çalışan bir akademisyen olarak çocukluğun insan hayatındaki izlerini anlatıyor, araştırıyor, paylaşıyorum. Ama bir gün kendime başka bir soru sordum:

Aynı çocuğu üç farklı çocuklukta büyütebilseydik ne olurdu?

Aynı aile...

Aynı ev...

Aynı kardeş...

Aynı okul...

Hayatın karşısına çıkardığı benzer insanlar, benzer kırılmalar, benzer kayıplar...

Değişen yalnızca çocuğun büyüdüğü evin iklimi olsaydı?

Bu sorudan yola çıkarak üç farklı evren düşledim.

Travmatik Evren.

Tutarsız Evren.

Demokratik Evren.

Üç evrende de ana karakterimizin adı Deniz. Ancak Deniz aynı evin içinde üç farklı çocukluk yaşıyor.

Travmatik Evren’de aşağılama, korku ve şiddet var.

Tutarsız Evren’de sevgi var ama ne zaman geleceği belli değil. Bir gün sarılan kollar ertesi gün itebiliyor. Kural bugün başka, yarın başka.

Demokratik Evren’de ise sevgi, kusursuzluk anlamına gelmiyor. Anne baba yine hata yapıyor, bazen öfkeleniyor, bazen yanlış cümleler kuruyor. Ama geri dönebiliyor, özür dileyebiliyor, ilişkiyi onarabiliyor, sınır koyarken çocuğun onurunu koruyabiliyor.

Yani bu kitapta üç ayrı Deniz okumayacaksınız aslında. Aynı Deniz’in üç farklı ihtimalini okuyacaksınız. Annesi, babası, abisi, arkadaşları, hayatına giren insanlar ve yaşadığı olaylar büyük ölçüde aynı.

Hatta hayatlarının en ağır sınavlarından biri de değişmiyor. Üç evrende de Deniz’in annesi Alzheimer hastalığına yakalanıyor. Aynı hastalık, aynı anne, aynı kayıp... Ama üç Deniz’in bu kaybı yaşama ve onunla baş etme biçimleri de çocukluklarının izlerini taşıyor.

Travmatik Evren’de büyüyen Deniz’i suça karışmış, hayatı dağınık bir yetişkin olarak kurgulamak ya da Demokratik Evren’de büyüyen Deniz’i kariyer basamaklarını hızla tırmanan, her zorluğun üstesinden gelen güçlü bir kadın olarak anlatmak kolay olardı.

Ama ben bunu özellikle istemedim. Çünkü hayat bu kadar basit denklemlerle ilerlemiyor.

Bu nedenle üç evrende de Deniz aynı mesleği seçti; üçü de akademisyen oldu. Benzer başarılar elde etti. Dışarıdan baktığınızda üç Deniz’in hayatı birbirine şaşırtıcı derecede benzeyebilir.

Asıl fark özgeçmişlerinde değil; kendine güvenlerinde, iç hesaplaşmalarında, hayata bakış açılarında.

Çünkü çocukluğun izleri diploma üzerinde görünmez, kartvizitte yazmaz.

İnsan çok başarılı olabilir, kalabalık salonlarda konuşabilir, onlarca insanın hayatına dokunabilir, sonra eve döndüğünde küçük bir hata yüzünden kendisini saatlerce cezalandırabilir.

Dışarıdan güçlü görünen bir kadın, sevdiği insanın tek bir cümlesiyle yeniden on yaşındaki haline dönebilir.

Bir başkası ise aynı acıyı yaşayabilir, ağlayabilir, dağılabilir ama bütün bu duyguların içinden yara almadan çıkabilir.

Çünkü psikolojik sağlamlık hiç düşmemek değildir. Düştüğümüzde kendimize ne yaptığımızla da ilgilidir.

Bu yüzden üç Deniz'i birbirinden ayıran çizgiyi başarıyla başarısızlık arasına değil; kendilik algılarının, duygusal kırılmalarının, baş etme biçimlerinin ve ilişkilerinin içine çizdim.

Bazen o fark yalnızca tek bir cümlede görünecek.

Bazen bir tepsi börekte, bazen buruşturulmuş bir kâğıtta, bazen bir kokuda. Bazen de yere düşmüş lacivert kadife bir saç tokasında.

Çünkü hayatımızı değiştiren her zaman büyük olaylar değildir. Bazen küçük bir an, çocuğun içinde büyük bir cümleye dönüşür.

Çocukluk yalnızca ne kadar başarılı olacağımızı belirleyen bir hazırlık dönemi de değildir. Çocukken yaşadıklarımız, kendimizle nasıl konuşacağımızdan yakın ilişkilerde neyi sevgi olarak yorumlayacağımıza, sınırlarımızdan baş etme biçimlerimize kadar pek çok alanda iz bırakabilir. Bunu görünür kılmak istedim.

Bu yüzden üç Deniz'in hayatına aynı insanları da soktum.

Örneğin Emir'i. Emir üç evrende de kıskanabilir. Kontrol etmeye çalışabilir. Hatta sınırı aşabilir. Çünkü demokratik bir ailede büyümek insanın karşısına yalnızca iyi insanların çıkacağı anlamına gelmez. İyi bir çocukluk, kötü insanların hiç gelmeyeceği bir hayat vaat etmez.

Benim merak ettiğim başka bir şeydi. Örneğin üç Deniz de üniversitede Emir'e âşık oldu. Peki Emir aynı Emir olduğunda, De-

niz aynı Deniz olarak kalacak mıydı? İşte üç evren arasındaki farkı ben tam burada aradım.

Başımıza gelen şey karşısında ne tepki verdiğimiz, kendimizi nasıl hissettiğimiz ve duygumuzla nasıl başa çıktığımız yetiştiğimiz evin iklimiyle ne kadar ilişkili olabilirdi?

Burada önemle belirtmek isterim ki bu kitap size, “Böyle yetiştirilen çocuk kesinlikle böyle olur” demeyecek. Bilim de bize bunu söylemiyor.

İnsan gelişimi bir matematik denklemi değil. Aynı anne baba ile büyüyen iki kardeş, hatta ikizler bile birbirinden bambaşka yetişebilir. Mizacımız, genetik özelliklerimiz, öğretmenlerimiz, arkadaşlarımız, hayatımıza sonradan giren insanlar, karşılaştığımız fırsatlar ve kayıplar yolumuzu değiştirebilir.

Ancak şunu unutmamalıyız ki çocukluk, hayatımız boyunca konuşacağımız dili öğrendiğimiz ilk yerdir.

Sevilmeye değer olup olmadığımızı...

Hata yaptığımızda başımıza ne geleceğini...

Birine “Hayır” dediğimizde onun bizi hâlâ sevip sevmeyeceğini...

İlk kez orada öğrenmeye başlarız. Sonra büyürüz, okula gideriz, âşık oluruz, ayrılırız, barışırsınız, evlenirsiniz, çocuk sahibi oluruz, kariyer yaparız.

Çocukluğumuz geride kaldı sanırsınız. Ama bazen biri bize tek bir kelime söyler ya da burnumuza yıllardır duymadığımız bir koku gelir. Bir bakarsınız ki yıllar önceki çocuk, yetişkin bedenimizin içinden başını uzatmış.

Başka Türülü Büyüseydim yalnızca yaraların kitabı değil; bunu özellikle söylemek istiyorum. Çünkü yıllardır çocuklar ve ailelerle çalışırken gördüğüm en umut verici şeylerden biri de insanın yalnızca yaralarını değil, onarılma biçimlerini de taşıdığı oldu.

Bir annenin yıllar önce söylediği acımasız bir cümle insanın içinde kalabiliyor. Ama başka bir annenin, hata yaptıktan sonra çocuğunun yanına dönüp “Özür dilerim” demesi de anıların arasına sıcaklık kıvrılabilir.

Bir baba susarak çocuğunu yalnız bırakabiliyor. Başka bir baba sadece yanında durarak ona “Buradayım” duygusunu verebiliyor.

Ama hiçbir Deniz yalnızca çocukluğundan ibaret değil; bunu da unutmamak gerekir.

Travmatik Evren'deki Deniz'in hayatında güzel şeyler olabilir; tıpkı Demokratik Evren'deki Deniz'in başına korkunç şeyler gelebileceği gibi. Çünkü insan gelişimi devam eder. Çocukluk, kitabın ilk ve en önemli bölümüdür ama kitabın tamamı değildir.

Yıllarca kitaplarımda çocuklar ve ailelerle ilgili kısa hikâyeler yazıp değerlendirmeler yaparak çocuk gelişimi alanında bilgi ve deneyimlerimi okurlarımla paylaştım. Bu kadar uzun bir kurgu yazmayı ilk defa denedim. Deniz'in üç hayatını yazarken zaman zaman kendime de döndüğümü itiraf etmeliyim.

"Ben başka türlü büyüseydim kim olurum?" diye düşündüm.

Bazı sahneleri yazarken kızdım. Bazılarında Deniz'e sarılmak istedim. Bazılarında "Hadi Deniz, gör artık!" diye söylendim. Bazılarında ise onunla birlikte sustum.

Bu duyguları kitabı okurken sizin de hissedeceğinizi ve kendinize, "Başka türlü büyüseydim başka biri olur muydum?" sorusunu soracağınızı düşünüyorum.

Belki bazı sayfalarda kendi annenizi göreceksiniz, bazılarında babanızı.

Belki Emir'e kızarken yıllar önce sustuğunuz bir an gelecek aklınıza.

Belki Deniz'in "Ben mi abartıyorum?" dediği yerde siz de yıllar önce kendinize aynı soruyu sorduğunuzu hatırlayacaksınız.

Belki Demokratik Evren'deki bir anne baba cümlesini okurken, "Keşke bunu bana da biri söyleseydi" diyeceksiniz. Belki de tam tersine, "Bunu benim annem de söylerdi" deyip gülümseyeceksiniz.

Kurgumuz bittiğinde ise Deniz'i hemen bırakmayacağız. Kitabın sonunda üç evreni bir çocuk gelişimci gözüyle yeniden ele aldım. Bilimsel araştırmaların ışığında romandaki tutumları, ilişkileri, baş etme stratejilerini değerlendirdim; anne babalara ve alan uzmanlarına da önerilerde bulundum.

Küçük bir not daha düşmek isterim. Bu kitap otobiyografik bir roman değil. Deniz ben değilim, yaşadıkları da benim hayat

hikâyem değil. Okuyacağınız karakterler ve olaylar kurmaca. Yalnızca Alzheimer'la ilgili bazı sahnelerde, yıllardır bu hastalıkla birlikte yürüyen kendi aile deneyimlerimden ve duygularımdan izler var. Onun dışında bu kitap, bütünüyle kurgudan oluşan üç ayrı ihtimalin hikâyesi.

Şimdi sizi Deniz'le baş başa bırakıyorum.

Üç evren var önünüzde.

Üç çocukluk.

Üç yetişkinlik.

Ama belki kitabın sonunda dördüncü bir evren daha açılacak. Sizininki...

Deniz, Tarık'ın evindeki kitaplara bakarken insanların kitaplarında altını çizdiği cümlelerin biraz da onların duygularını ve düşüncelerini sakladığını düşünüyordu. Ben de şimdi kitabı size emanet ederken aynı şeyi merak ediyorum. Bakalım siz bu kitapta hangi cümlelerin altını çizeceksiniz?

Bazen bir kitapta altını çizdiğimiz cümleler, yazarın yazdıklarından çok bizim kim olduğumuzu anlatır.

Sevgilerimle...

DENİZ

“Kaş aldırmanın sırası mıydı şimdi?”

İçsesim susmak bilmiyordu ancak eylemlerim içsesime kulak verecek gibi de görünmüyordu. Yolumun üzerinde ilk defa gördüğüm güzellik merkezine girip kaşımı aldırma fikri nasıl bir anda doğdu, nasıl bir anda kendimi hiç tanımadığım birinin ellerine teslim ettim anlamıyorum. Ancak şu anda ipin bir ucu ağzında, diğer ucu elinde kaşlarımı alan kadının ağzını çarpıtarak verdiği “Şimdi şurayı biraz gergin tutun” gibi yönergelerine uymaktan başka şansım yok.

Evet, kaş aldırmanın hiç sırası değildi. Ancak kurtulmak istediğim, isyankâr bir şekilde yoldan çıkmış kaşlarım değil, düşüncelerimdi. Bir saat önce “Annen iyi değil gel” diyen babamın sesiyle işten panik halinde çıktım. Bu kaçınıcı “Annen iyi değil gel!” telefonu bilmiyorum. Kim bilir yine ne oldu? Her çalan telefona yürek çarpıntısıyla bakış, “babam” yazısını ekranda görünce “Eyvah yine ne oldu acaba?” diye panikleyiş, ilk “alo”dan sonra “Annen iyi değil gel” deyip suratıma telefonun kapatılması ve işten apar topar çıkış. Hayatımın son yıllarının özeti olabilir. Sahi benim bir de abim yok muydu? O bu senaryonun neresindeydi? O neden aranmıyordu? Neden hep ben, neden bu kadar desteksiz ve yalnızdım ki?

Anneme yedi yıl önce Alzheimer teşhisi konduğu gün neler yaşayacağımı kesinlikle bilmiyordum. Zannediyordum ki sadece unutacak. Zamanla her şeyi unutacak... “Ya beni de unutursa ben ne yaparım?” düşüncesinin yasını tuttum aylarca. Hiçbir şeyden haberim yokmuş meğer. Unutulma ihtimali, şu yaşananların yanında oldukça basit bir ihtimalmiş.

O ilk tanıyı aldığımda her zaman yaptığım gibi kitapların arasına kaçtım. Alzheimer ile ilgili aldığım ilk kitabın daha ilk sayfasında “Alzheimer hastasına ‘Nasılsın?’ diye sormayın, ona bakım veren kişiye ‘Nasılsın?’ diye sorun. Çünkü hasta zaten bilinçli düşünememektedir, ancak hasta yakını çok büyük bir duygusal çöküntünün içinde ya da depresyonda olabilir. Bu hastalıkta hasta yakınının hastadan daha çok desteğe ihtiyacı olur” yazıyordu. Hüngür hüngür ağlamaya başladım. Çünkü bana “Annen nasıl?” diye soran çoktu ama “Sen nasılsın?”, “Senin için ne yapabilirim?” diyen yoktu. Kalabalıkların içinde öyle yalnız, öyle çaresiz hissediyordum ki, düşüncelerimi bastırmak için kendimi işe veriyordum. Bazı insanlar için iş bir zorunluluktu, bazıları içinse kaçış yeri.

Annemi düşünmek istemiyordum. Belki de gerçekten depresyondaydım. Belki tedaviye ihtiyacı olan gerçekten bendim.

Tüm acımı kitaptan çıkarmak istercesine kapağını büyük bir hınçla kapatmış, kitaplığın en arka, en üst, en dipteki tozlu köşelerinden birine tıkıştırmıştım. Bir daha bu ve benzeri kitaplar okumayacak, sadece yaşayacaktım. “Henüz yaşanmamış ihtimallerin acısını çekmektense akışta başıma gelene razı olurum” diye düşündüm. O günden beri her yeni doğan gün yeni bir sürprizle karşılaşıyorum ama bu sürprizler hiç de tatlı değil.

Oysaki benim annem tanıdığım en zeki kadınlardandı. Şimdi düşünüyorum da bugünlerde “anne” dediğim kadının benim annemle uzaktan yakından ilgisi yok. Bu bencil, şımarık, akıl sağlığı yerinde olmayan kadın benim annem olamaz. Benim annem mis kokardı. Bu ilaçla karışık ter kokan kadın annemin kokusunu çaldı. Benden annemi çaldı. Annemin bedenini ele geçirmiş, onun bedeninde yaşayan bambaşka bir kadınla baş başayım ve ben bu kadına anne demek zorundayım. Bu kadının ihtiyaçlarını karşılamak, bu kadının yemeğini yapmak, bu kadının kirlisini yıkamak, bu kadının doktor masraflarını ödemek zorundayım. Ama annem olmayan, bir teşekkürden yoksun bu kadın beni yine incitecek, kurgularının içinde beni yine boğacak, bana bağırarak ve ben eski günlerin anısına hepsini sineye çekeceğim. “O senin annen, senin için neler yaptı” diyeceğim. Oysaki benim annemin ruhu öldü, bu

beden başkasının. Benim annem yaşarken öldü, helvası kavrulmadı, toprağı üzerine atılmadı ama artık yok.

Bu annem gibi kokmayan, annem gibi bakmayan kadının gözlerinin içine bakamıyorum ben. Doktoru “Daha çok sarılın” diyor. Yüzüne bakamıyorum, kokusunu tanıyamıyorum ki daha çok nasıl sarılayım? Annem yolunu kaybetti, ben de çıkmaz sokaklarda kaldım.

“İyi misiniz?” diyen genç kızın sesiyle birden ürperdim ve yaklarımdan süzülen yaşları fark ettim.

“Aa, şey evet evet iyiyim.”

“Canınız mı yandı?”

“Yoo, yoo... Yani biraz, sanırım gözüme kaşım kaçtı.”

Genç kız gülümsedi ve “Size aynayı getireyim, bakalım beğenecek misiniz?” diyerek tekerlekli taburesini geriye doğru itti ve arkadaki konsolun çekmecesinde duran aynayı aldı.

“Gözüme kaşım kaçtı” ne kadar da yaratıcı bir bahane. “Duygulandım” de, “Aklıma bir şey geldi” de, değil mi? Ama hayır! Yalan söyleyerek, hatta saçmalayarak duygularımı bastırmak, hiçbir şey yokmuş gibi davranmak, gözyaşlarını güçsüzlük gibi görmek benim fitratımda var.

Gözlerimin tam önünde üç kat büyüten aynayla bir süre baktık. Gözlerim kan çanağına dönmüştü. Bu hale gelmesi için alınan tüm kaşların gözlerime dolması gerekirdi. Ancak gözlerime dolan anılar, düşünceler, vedalar, vazgeçişler maalesef ki cımbızla alınmıyordu.

“Nasıl, beğendiniz mi?” diyen kızın sesiyle bir kere daha kendime geldim.

“Çok güzel olmuş, teşekkür ederim.”

“İyi günlerde kullanın” dedi ve kasaya doğru ilerledik.

Annemlerin evine giden yokuşta küçücük bir dükkândı burası. Bembeyaz dekore edilmiş, oldukça ferah bir yerdi. Çocukluğumdan hatırlıyorum da burası eskiden sigara dumanının okey taşlarının sesine karıştığı bir kahvehaneydi. Okul yolumun tam da üstündeydi. Günde iki kere önünden geçer ve içeri bakmamaya gayret eder, başımı önüme eğip son sürat uzaklaştırdım. Ne zaman

güzellik salonuna dönüşmüştü acaba? Kahveyken ne kadar ürkütücüydü, oysa şimdi nasıl da huzurlu bir kokusu vardı. Çocukken “Bir gün bu kahvehanede kaşlarını aldıracaksın” deseler, “Hee hee, sen de orada ağdacı olacaksın, bu kıllı adamların icabına bakacaksın” diye dalga geçerdim herhalde.

“Borcunuz 1.000 TL. Temassız mı ödeyeceksiniz?”

“Yok benimki temas bağımlısı.”

“Efendim?”

Bazen kendime çok kızıyorum. Hiç olmadık anlarda olmadık espriler yapıyorum. “Benimki temas bağımlısı” aman da ne komik. Sonra esprinin ardından gelsin açıklaması.

“Kartımın dijital okuması yok. Siz yandan çekerseniz şifreli işlem yapacak.”

“Peki tamam. Kusura bakmayın anlamadım.”

“Rica ederim, ne demek.”

Kız kartın önüne arkasına şöyle bir baktı; sonra POS cihazının yanından hızla çekti ve “Şifreniz” diyerek cihazı bana uzattı. Tam şifreyi girerken arkadaki tabloya gözüm ilişti. Pembeliğiyle kendisine hayran bırakan begonvillerin kucakladığı beyaz bir Bodrum evinin altında “Gönüllerin sığıldığı yere herkes, her şey sığar” yazıyordu.

Sahi sığar mıydı? Havuzlu bir villada geçen bir çocukluk ile küçük bir mahallede, daracık sokakların kenarlarına sıra sıra dizilmiş küçük evlerde geçen çocukluk bir olur muydu?

“Buyurun fişiniz.”

“Teşekkür ederim. ‘Önce alışveriş, sonra fiş’ diyorsunuz demek.”

“Efendim?”

“Neyse boş verin. İyi günler.”

“İyi günler.”

Zavallı kız “Çattık” diye düşünmüş müdür acaba? Akşam arkadaşlarıyla buluşunca, “Bugün çatlağın biri geldi. Kaşlarını alırken başladı ağlamaya. Sonra da ‘Gözüme kaşım kaçtı’ demez mi? Yahu senin gözünün üstünde kaç tane kaş kalmış ki zaten! Hepsi kaçsa bile anca kaşıntı yapar. Kadın ağlamaktan perişan olmuş, hâlâ

‘Kaşım kaçtı’ diyor. Neyse, terapist değilim sonuçta ama merak ettim vallahi. Güzelce, hali vakti yerinde de bir kadındı. Kolunda marka bir çanta, altında fıstık gibi araba... Ne derdi olabilir ki?”

Belki de “Yazık, bugün bir kadın kaşlarını aldırmağa geldi. Kaşlarını alırken gözlerinden sicim gibi yaşlar döküldü. ‘İyi misiniz?’ diye sorduğumda ise yazık, ‘Gözüme kaşım kaçtı’ dedi. Başka bahane bile bulamadı. Allah dermansız dert vermesin” demiştir.

Offf ne dediyse demiştir işte. Belki hayatında akşam anlatacak kadar yer bile işgal etmemişimdir. İşte insanoğlu kendini çok önemli zannediyor. Sadece o dükkâna girdin çıktın ve seninle olan ilişkisi bitti gitti. Başkaları ne der, ne düşünür diye diye ömrümü yedim, ömrümü.

Ahh annem ahh. Bir anne çocuğuna hayat verirken aynı zamanda en büyük yarası olabilir mi? Olabiliyormuş. Bazı annelerin varlıkları, bazı annelerin yoklukları, bazılarının ise varlık içinde yoklukları ruha en büyük keşiği açabiliyormuş. O keşiği çalışarak, okuyarak, bazen kontrolsüzce yiyerek, bazen canıma okurcasına spor yaparak, bazen ilişkiden ilişkiye koşarak kapatmaya çalışıyorum ama olmuyor. “Anne yarası” diye bir gerçek var bu hayatta; acısı hiç kapanmıyor. Pansumanı yapılırsa da her an kanamaya hazır, derinlerde bir yerde tetikte bekliyor. Bazen kapandı gibi geliyor ama hiç olmadık bir anda kabuk kalkıyor ve kanama başlıyor. Ne tuhaf değil mi, sana nefes veren, gün geliyor nefesini kesiyor.

Annem araba kullanmamı çok istemişti. On sekizime girdiğim gün ehliyet kursuna yazıldım. Öyle kolay da olmadı ehliyet alamam. Önce motor sınavından kaldım ki hayatımın en saçma sınavıydı. Allah aşkına motora bir şey olsa yol yardımı çağırıyım zaten. Kaldı ki o kurslarda alınan derslerle motor arızasını tespit edebilen varsa gelsin elini öpeceğim; üstelik el öpmeyi hiç sevmem. Hele bayramlarda bazı büyükler ellerini dudaklarınızın tam önüne getirirler ya, nasıl bir ego tatminidir hiç anlamam.

Her neyse ne diyorduk ehliyet sınavı. Bir kere de direksiyondan kaldım. Öyle böyle sonunda ehliyetimi aldım. Kaldırım kenarlarına sürte sürte, bazen öndeki, bazen yandaki arabalara dokundura dokundura şoförlüğü de öğrendim. Bazen diyorum ki annem

bugünleri görmüş de bana hemen ehliyet aldırmuş. “Gel Deniz, git Deniz”, “Koş Deniz, yetiş Deniz.”

İşte böyle ne düşüncelerimin ne de hayatımın gelgitleri bitiyor. Dalgalı bir Deniz'im; kıyıda biriktirdiğim taş, toprak, yosun hiç eksik olmuyor. İlişkilerimde de bir türlü dingin bir birliktelik yaşanmıyor.

Telefonun çalışıyla birden kendime geldim. Direksiyonda öyle oturmuş ne bekliyorsam. Herhalde telefonuma ekstra motivasyon ve mutluluk paketi yüklenmesini bekliyorum. Böylelikle hayata daha pembe bakabileceğimi düşünüyor olmalıyım ki yerimden kıpırdamamışım. Kaşlarımı alan kız da kapıdan hâlâ bana bakıyor. Yook yok akşam kesin beni anlatır. “Hasta yaa! Arabaya bindi, dikti gözlerini duvara, gitmek bilmedi” der artık.

“Efendim baba?”

“Kızım nerde kaldın? Kaç saat oldu? İyi ki acil dedik!”

“Geldim baba, geldim. Tam çıkarken hoca elime bir iş tutuşturdu. Hayır diyemedim.”

“Tamam hadi çabuk.”

“Geldim baba, tamam...”

“Dıııııttt...”

Sana da hoşça kal baba! Ya insan bir hoşça kal der. Yok yaşlandıkça “hoşça kal”, “görüşürüz”, “kendine iyi bak” gibi cümlelerin ruhuna sanırım Fatiha okunuyor.

Kontağı çevirdim, dükkânın önünden geri geri çıktım. Kaşçı kız da rahatlamıştır artık. Hemen arkadaşlarından birini arayıp “Ruh hastası bir kadın geldi...” diye anlatmaya başlamıştır. O daha üçüncü cümleyi kurmadan belki de ben eve varmış olurum.

Arabadan inmeyi hiç istemiyorum. Evde kim bilir hangi kıyamet kopuyor. Annem kim bilir bugün hangi senaryoyu yazdı da başrolü kendine verdi. Hepimiz onun hayatının figüranlarıyız.

Geçen gün komşunun kapısına dayanmış, “Kocamın peşini bırak!” diye bas bas bağırırken apartmana girdim. Bir taraftan zile basıyor, bir taraftan kapıyı yumrukluyor, bir taraftan da “Bu apartmanda o...lara yer yok” diye çığlık kıyamet bağırıyordu. Rezillik diz boyu. İlginç olan ise annemin hastalığı başlamadan önce

hiç küfür etmemesiydi. Bizi de öyle yetiştirdi. O gün komşunun kapısında ise “Küfürde Yeni Yaklaşımlar” dersini veriyor gibi bir hali vardı. Kim ne yapsın senin yetmiş yaşındaki kocanı, değil mi? Ah ah... Akıl sağlığı en kıymetli hazinemiz ama kıymetini gidince anlıyoruz. Hoş, bizim akıl bizi bırakınca onun kıymetini biz değil de yakınlarımız daha iyi anlıyor demek daha doğru olur.

O gün ne mi oldu? Krizi çok zor yönettik. Annemi komşunun kapısından almaya çalışıyoruz ama öyle güçlü ki yerinden kıpırdamıyoruz. Ben o gün deli gücü diye bir şeyin var olduğuna gerçekten inandım. 60-65 kilo kadın kolundan çekiyoruz, yerinden oynamıyor. Zavallı babam utancından evden çıkamadı o gün. Sonuçta 30-40 yıllık komşularına rezil oldu. Zaten onca yılın hatırı olmasa bu kadar anlayış göstermezlerdi. Eminim bir araya geldiklerinde, “Vaah vaahh... Zavallı Nazan, bu hallere düşecek kadın mıydı? Allah düşmanımızın başına vermesin. Andığımız yerden uzak olsun” diye dua ediyorlardır. Andıkları yerden pek de uzak olmadığının, 7 numarada oturduğunun farkındalar mı acaba? İşte hastalık senin kapından girmeden hep uzak sanıyorsun.

O gün anneme, “Tamam anne, ben polisi arıyorum şimdi, fuhuş yapıyorlar diye. Babama da hesabını soracağım. Bu kadını da bu apartmandan attıracağım” deyince bana inandı ve benimle eve gelmeye ikna oldu. Onun yanında önce sahte bir polis görüşmesi yaptım, sonra da komşularla sahte telefon görüşmeleri yaparak annemi sakinleştirdim. Ancak üç yaşındaki çocuğun kanabileceği numaralar bunlar ama annemde işe yarıyor. Beyni yazdığı senaryoya o kadar inanıyor ki “Saçmalama, olur mu öyle şey” dediğimde, “Ben yalancı mıyım? Sen bana ne demek istiyorsun?” diye bağır-maya başlıyor. O nedenle en iyisi karşımda iki üç yaşında bir çocuk varmış gibi düşünmek, ama her zaman aynı sabır düzeyinde olmuyorum. “Yeter artık, düş yakamdan!” diye bağır-mak, kaçıp kurtul-mak istiyorum. Ama nereye kaçabilirim ki? İnsan kendinden, geçmişinden, ailesinden kaçabilir mi? En uzak nereye gidebilir ki?

Korka korka apartmana girdim. Neyse ki apartmanda asayiş berkemal. Olay demek ki evde. Merdivenleri yavaş yavaş çıkıp kapının önüne geldiğimde hemen kapıyı açmadım. Kulağımı kapıya

Hiç düşündünüz mü, başka bir ailede büyüseydiniz hayatınız nasıl olurdu?

Aynı ailede, farklı tutumlarla büyüseydiniz, daha çok sevgi görseydiniz, hiç kıyaslanmasaydınız, biricik olduğunuzu hep hissetseydiniz nasıl birine dönüşürdünüz?

Ya da sürekli korkutulsaydınız, eleştirilseydiniz, sevginin ne zaman gelip öfkenin ne zaman patlayacağını asla bilemeseydiniz, kendinizi güvende hissetmeden büyüseydiniz nasıl birine dönüşürdünüz?

Başka Türlü Büyüseydim, aynı çocuğun üç farklı aile ikliminde şekillenen üç ayrı ihtimalini anlatıyor.

Aynı aile, aynı ev...

Benzer insanlar, benzer kırılmalar, benzer kayıplar...

Değişen sadece evin iklimi.

Üç hayatta da kahramanımız Deniz. Üç Deniz'in de hayatı dışarıdan bakıldığında neredeyse aynı; asıl fark geçmişlerinde değil, kendilerine bakışlarında, ilişkilerinde ve yaralarıyla baş etme biçimlerinde.

Akademisyen Anne olarak tanınan Saniye Bencik Kangal, çocuk gelişimi alanındaki bilgi ve deneyimini *Başka Türlü Büyüseydim*'de güçlü bir kurguyla buluşturarak anlatıyor. Çocuklukta öğrendiğimiz dilin içimizde bıraktığı sesi görünür kılarken bizi şu soruyla baş başa bırakıyor: Başka türlü büyüseydik, bugün kim olurduk?

